

Διάλεξη 12^η

Κυριάκος Κυριαζόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Νομικής ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

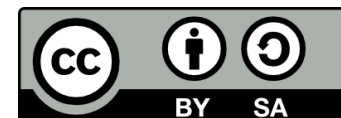

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα ενότητας

1. Έκθεση του ειδικού εισηγητή του ΟΗΕ για τη θρησκευτική ελευθερία μετά την επίσκεψή του στην Γερμανία (συνέχεια από 11^η ενότητα)
 - i. Τμήμα της έκθεσης που αφορά τη νομοθεσία για την ανοχή και απαγόρευση των διακρίσεων στον τομέα της θρησκείας ή κοσμοθεωρίας
 - ii. Τμήμα της έκθεσης με τα συμπεράσματα και τις συστάσεις του ειδικού εισηγητή προς τις γερμανικές αρχές

Σκοποί ενότητας

1. Μελέτη της έκθεσης του ειδικού εισηγητή του ΟΗΕ για τη θρησκευτική ελευθερία στη Γερμανία

**Τμήμα της έκθεσης του ειδικού
εισηγητή που αφορά τη νομοθεσία για
την ανοχή και απαγόρευση των
διακρίσεων στον τομέα της θρησκείας
ή κοσμοθεωρίας**

3. Συνταγματικές εγγυήσεις ειδικές για τα θρησκευόμενα

Παράγραφος 20

- Στην περίπτωση των αιτήσεων από την εκκλησία της σαϊεντολογίας για παραχώρηση καθεστώτος ΝΠΔΔ οι αποφάσεις του ανώτατου δικαστηρίου ακόμα εκκρεμούν.
- Κατά τη διάρκεια μιας διαδικασίας το ομοσπονδιακό εργατικό δικαστήριο είχε να ασχοληθεί με το ζήτημα, αν ένας εργαζόμενος της εκκλησίας της σαϊεντολογίας, ήταν εργαζόμενος με την έννοια του δικαιώματος στην εργασία. Σ' αυτό το πλαίσιο το δικαστήριο αποφάσισε ότι ο οργανισμός σαϊεντολογίας ήταν μια οικονομική επιχείρηση.

Παράγραφος 21

Η αναγνώριση του καθεστώτος ΝΠΔΔ είναι ένα ζήτημα το οποίο αντιμετωπίζουν και οι μουσουλμάνοι. Σύμφωνα με τις αρχές είναι δύσκολη η επίλυση αυτού του ζητήματος, λόγω της απουσίας ενός μοναδικού αντιπροσώπου για το σύνολο της κοινότητας.

Παράγραφος 22

- Το σύνταγμα στο α. 140 (σύνταγμα της Βαϊμάρης α. 137, § 3) εγγυάται το δικαίωμα στην ελευθερία διοίκησης:

κάθε θρήσκευμα μπορεί να ασχολείται με τις δικές του υποθέσεις, ανεξάρτητα από το νομικό του καθεστώς.

- Αυτή η αυτονομία αφορά:
 1. στη θρησκευτική εκπαίδευση
 2. στον διορισμό στα αξιώματα
 3. στη θρησκευτική υπηρεσία
 4. στη διοργάνωση των φιλανθρωπικών δραστηριοτήτων

Σύνοψη

Παρουσιάστηκαν τα τρία τμήματα του μέρους της έκθεσης του ειδικού εισηγητή, που αφορά τη νομοθεσία για την ανοχή και απαγόρευση των διακρίσεων στον τομέα της θρησκείας ή κοσμοθεωρίας. Αυτά ήταν:

1. Οι γενικές συνταγματικές εγγυήσεις που σχετίζονται με την ελευθερία θρησκείας ή κοσμοθεωρίας.
2. Οι συνταγματικές εγγυήσεις ειδικές με τις σχέσεις μεταξύ κράτους θρησκείας και κοσμοθεωρίας.
3. Οι συνταγματικές εγγυήσεις ειδικές για τα θρησκευόμενα.

Σχολιασμός του 1^{ου} μέρους

Το γερμανικό σύνταγμα προστατεύει και αναγνωρίζει το δικαίωμα στην ελευθερία θρησκείας ή πεποίθησης.

Σχολιασμός του 2^{ου} μέρους

- Οι σχέσεις μεταξύ κράτους και θρησκευμάτων διέπονται από το α. 140 του συντάγματος του 1949 της Βόννης, που παραπέμπει στα α. 136-138 και 141 της Βαϊμάρης (1919): υπάρχει χωρισμός κράτους και θρησκευμάτων, αλλά όχι απόλυτος. Υπάρχει χωρισμός και συνεργασία με ορισμένα θρησκευτάματα – αυτά που είναι ΝΠΔΔ.
- Η επιλογή αυτών των θρησκευμάτων χρησιμοποιεί ως κριτήριο την ύπαρξη ΝΠΔΔ, η οποία είναι *sui generis*: συνδυάζεται με το δικαίωμα στην αυτονομία των εκκλησιών, δηλαδή το δικαίωμα να ρυθμίζουν τις εσωτερικές τους υποθέσεις, να νομοθετούν με δικά τους όργανα, σε αντίθεση με τα κρατικά θρησκευτάματα που υπάρχουν σε άλλες χώρες, όπου τα κοινοβούλια ψηφίζουν τους καταστατικούς χάρτες των εκκλησιών.
- Έχουν φορολογικά προνόμια, εισπράττουν εισφορές μέσω του φορολογικού συστήματος, θρησκευτικούς λειτουργούς σε δημόσιους οργανισμούς, και μάθημα θρησκευτικών στα κρατικά σχολεία

Σχολιασμός του 2^{ου} μέρους(2)

- Υπάρχει η αρχή της ουδετερότητας του κράτους που δε συνεπάγεται αδιαφορία. Διασφαλίζει την μη ταύτιση του κράτους με κανένα θρήσκευμα και την απαγόρευση της κρίσεως της εσωτερικής αξίας ή αλήθειας οποιασδήποτε θρησκείας ή πεποίθησης.
- Η αρχή της κρατικής ουδετερότητας, σε συνδυασμό με την αρχή του θετικού χωρισμού κράτους – θρησκευμάτων, δημιουργεί δυσκολίες στην ερμηνεία:
 1. περίπτωση «εσταυρωμένου» στη Βαυαρία: το ομοσπονδιακό συνταγματικό δικαστήριο έκρινε ότι η ανάρτηση του εσταυρωμένου παραβιάζει τη συνταγματική αρχή της ουδετερότητας. Η Βαυαρία σαν ομόσπονδο κράτος είχε διαφορετική εκτίμηση. Με διαφορετική ερμηνεία των συνταγματικών διατάξεων, ψήφισε νόμο που σέβεται την απόφαση του συνταγματικού δικαστηρίου αλλά θεσπίζει μια διαδικασία συμβιβαστικής επίλυσης στα πλαίσια της κάθε περίπτωσης.
 2. μάθημα των θρησκευτικών στα κρατικά σχολεία: έχει συνταγματική εγγύηση, άρα δεν μπορεί να γίνει ούτε δευτερεύον ούτε υποχρεωτικό. Όμως, υπάρχει διχογνωμία στο θέμα αυτό.

Σχολιασμός του 3^{ου} μέρους

- Το σύνταγμα ορίζει ότι ΝΠΔΔ χορηγείται σε ένα θρησκευτικό οργανισμό αν μπορεί να αποδείξει ότι θα έχει διάρκεια με βάση το καταστατικό και το μέγεθος μελών. Η παραχώρηση ΝΠΔΔ σημαίνει ότι αναγνωρίζεται η λειτουργία του προς το δημόσιο συμφέρον (και από αυτό απορρέουν ορισμένα προνόμια): η καθολική, η προτεσταντική και η ευαγγελιοπροτεσταντική εκκλησία έχουν αυτά τα προνόμια σε όλα τα ομόσπονδα κρατίδια της Γερμανίας.
- Άλλα μειονοτικά θρησκευόμενα μειονοτικά έχουν ΝΠΔΔ σε κάποια κρατίδια και ΝΠΙΔ σε άλλα, ενώ άλλα έχουν μόνο ΝΠΙΔ σε όλα τα κρατίδια. Η αρμοδιότητα για τα θρησκευόμενα ανήκει στα υπουργεία πολιτισμού των ομόσπονδων κρατιδίων. Δεν αποτελεί αρμοδιότητα της ομοσπονδιακής κυβέρνησης.

Σχολιασμός του 3^{ου} μέρους (2)

Υπόθεση μαρτύρων του Ιεχωβά:

ζήτησαν να περάσουν στο καθεστώς ΝΠΔΔ *sui generis* που είναι ανωτέρου επιπέδου από το ΝΠΙΔ, αλλά το ομοσπονδιακό διοικητικό δικαστήριο απέρριψε την αίτηση τους, με τη δικαιολογία ότι το θρήσκευμα δεν είναι νομιμόφρων προς το γερμανικό κράτος, δεδομένου ότι αρνούνταν να μετέχουν στις εκλογές, με βάση τις οποίες γίνεται η νομιμοποίηση της άσκησης της κρατικής εξουσίας. Το ομοσπονδιακό συνταγματικό δικαστήριο (κάτι που δεν αναφέρεται στην έκθεση) άλλαξε την προϋπόθεση και είπε ότι δεν απαιτείται νομιμοφροσύνη προς το κράτος αλλά προς την έννομη τάξη.

**Τμήμα της έκθεσης με τα
συμπεράσματα και τις συστάσεις του
ειδικού εισηγητή προς τις γερμανικές
αρχές**

Παράγραφος 83

Ο ειδικός εισηγητής αφιέρωσε την προσοχή του:

1. στη νομοθεσία που σχετίζεται με την ανοχή και την απαγόρευση διακρίσεων στον τομέα της θρησκείας και κοσμοθεωρίας.
2. στην εφαρμογή της νομοθεσίας και πολιτικής που είναι σε ισχύ.

Παράγραφος 84

- Οι διατάξεις του συντάγματος εγγυώνται πλήρως την ελευθερία θρησκείας και κοσμοθεωρίας και οι διατάξεις που ενσωματώνονται από το σύνταγμα της Βαϊμάρης διέπουν τη σχέση μεταξύ κράτους και θρησκευτικών κοινοτήτων είναι πολύ περιεκτικές. Χαράσσουν μία δυναμική ισορροπία μεταξύ θρησκείας και πολιτικής, αποφεύγοντας τα άκρα του αντιθρησκευτικού κληρικαλισμού και του θρησκευτικού κληρικαλισμού και επιτρέποντας μια συμβιωτική σχέση που να διέπεται από τις αρχές της ουδετερότητας, ανοχής και επιείκειας μεταξύ κράτους και θρησκειών.
- Το καθεστώς ΝΠΔΔ που μπορεί να χορηγείται και συνεπάγεται ορισμένα δικαιώματα και προνόμια δε σχετίζεται με τη θρησκευτική φύση του θρησκειύματος αλλά του αν είναι προς το δημόσιο συμφέρον. Αυτό το καθεστώς διασφαλίζει μια μορφή συνεργασίας με το κράτος αλλά αντίθετα με άλλα ΝΠΔΔ τα θρησκειύματα δεν ενσωματώνονται στην κρατική δομή.
- Όσον αφορά την αρχή της ουδετερότητας και όπως το ζήτημα της θρησκείας στα κρατικά σχολεία αποδεικνύει, είτε στην περίπτωση του εσταυρωμένου, είτε του μαθήματος των θρησκευτικών, η ερμηνεία της αρχής της ουδετερότητας δεν είναι αυστηρή και πρέπει να έχει ισορροπία, των μειονοτήτων και της πλειονότητας, μέσα στα πλαίσια των διατάξεων του συντάγματος, ενώ σέβεται την ελευθερία της πεποίθησης όλων.

Παράγραφος 85

Για το ζήτημα της εφαρμογής της νομοθεσίας και πολιτικής ο ειδικός εισηγητής εστίασε την προσοχή του στις μειονότητες και τις άλλες ομάδες και κοινότητες στο πλαίσιο των σχέσεων τους με την κοινωνία και το κράτος. Προκειμένου να κάνει μια περιεκτική και λεπτομερή ανάλυση ο ειδικός εισηγητής θεωρεί αναγκαίο να υπενθυμίζει τα χαρακτηριστικά του συνολικού πλαισίου μέσα στο οποίο η γερμανική νομοθεσία και πολιτική για τη θρησκεία και την κοσμοθεωρία εφαρμόζεται. Η Γερμανία είναι δημοκρατικό φιλελεύθερο κράτος, βασισμένο σε υγιείς δημοκρατικούς θεσμούς, νομοθεσία που συμμορφώνεται με το διεθνές δίκαιο και μία πολιτική διεθνών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Βασίζεται σε μία παράδοση ανοχής η οποία παρά ορισμένες περιστάσεις είναι πραγματική. Είναι μέσα σε αυτό το πλαίσιο που η ελευθερία θρησκείας και πεποίθησης μπορούν και πράγματι εκφράζονται .

Σχολιασμός του τελευταίου μέρους της έκθεσης

- Είναι σημαντική η επισήμανση του ειδικού εισηγητή ότι τα ΝΠΔΔ των θρησκευμάτων δεν εντάσσονται στην κρατική δομή. Χαρακτηρίζονται ΝΠΔΔ *sui generis* (ιδίου δικαίου) όπως και τα ΝΠΙΔ. Δεν είναι όπως τα συνήθη ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ, αλλά απολαμβάνουν του δικαιώματος στην αυτονομία, δηλαδή της ρύθμισης από δικά τους νομοθετικά όργανα των εσωτερικών τους υποθέσεων.
- Το δικαίωμα στην αυτονομία των εκκλησιών και θρησκευτικών κοινοτήτων, είτε είναι ΝΠΔΔ είτε ΝΠΙΔ, *sui generis* δεν αφορά μόνο τις καθαρά θρησκευτικές δραστηριότητες, αλλά και τις θρησκευτικά αιτιολογούμενες δραστηριότητες, όπως της εκπαίδευσης, της φιλανθρωπίας και της ενημέρωσης.

Επίλογος

- Κατά τη σειρά διαλέξεων του μαθήματος Εκκλησιαστικού Δικαίου II, εξετάστηκαν εκθέσεις του ειδικού εισηγητή του ΟΗΕ για τη θρησκευτική ελευθερία, που αφορούν επιτόπιες επισκέψεις σε διάφορες χώρες κατά προτίμηση ευρωπαϊκές .
- Έγινε παρουσίαση θεμάτων που αναφέρονται στο συνταγματικό και νομοθετικό καθεστώς της ελευθερίας θρησκείας ή κοσμοθεωρίας, καθώς και τα συμπεράσματα που καταλήγει και τις συστάσεις που διατυπώνει ο ειδικός εισηγητής προς τα κράτη.
- Στα πλαίσια αυτή υπήρξε σχολιασμός των σημαντικότερων σημείων και των δύο αυτών διαστάσεων.

Σκοπός των διαλέξεων

Ο σκοπός των διαλέξεων ήταν η εισαγωγή στη μελέτη της ελευθερίας θρησκείας ή κοσμοθεωρίας στις έννομες τάξεις διαφόρων κρατών, με βάση τις διεθνείς υποχρεώσεις και δεσμεύσεις τις οποίες έχουν αναλάβει, ιδίως στα πλαίσια του συστήματος του ΟΗΕ και ειδικότερα με βάση τη διακήρυξη του 1981 της ΓΣ του ΟΗΕ για την απάλειψη όλων των μορφών μισαλλοδοξίας και διακρίσεων που βασίζονται στην θρησκεία ή την κοσμοθεωρία.

Βιβλιογραφία

1. Έκθεση του ειδικού εισηγητή για την Γερμανία
2. Σύνταγμα της Γερμανίας
3. Σύνταγμα της Βαϊμάρης
4. Διακήρυξη της ΓΣ του ΟΗΕ του 1981 για την απόλειψη όλων των μορφών μισαλλοδοξίας και διακρίσεων που βασίζονται στη θρησκεία ή κοσμοθεωρία

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γιώργος Μαριάς
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2016

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

